

Släktforskning – Byar och gårdar

DIS Syd, onsdagen den 22 september 2021

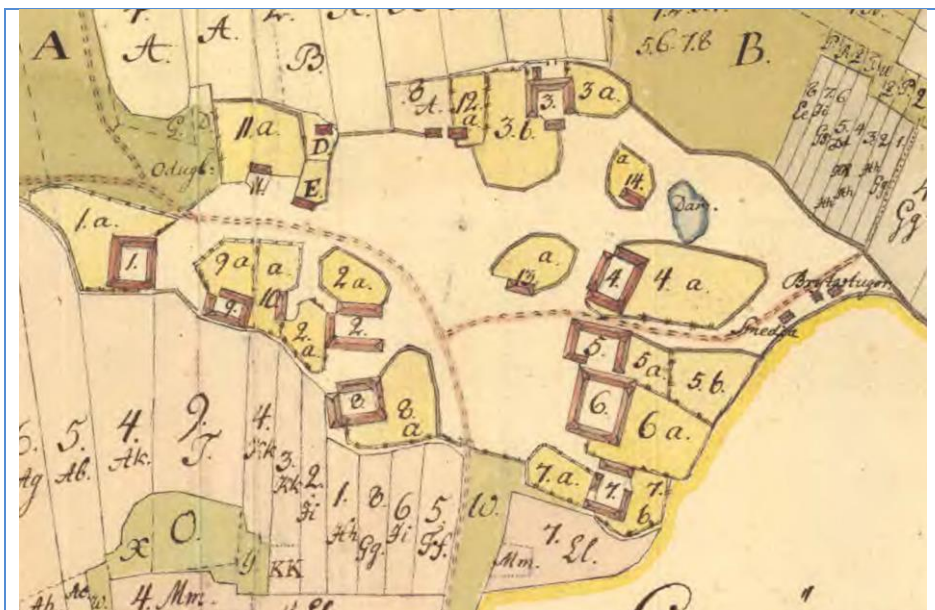
Släktforskning – Kyrkoböcker

Bondbyn

- De första bönderna kom till Sverige c:a 4.000 f.Kr.
 - o Byarna vandrade (efter bördig mark eller bra jakt/fiske)
- Spred sig över stora delar av Sverige
 - o Främst längs kuster och större sjöar
- Byarna slutade vandra
 - o Boskapen började stallas (stallgödsling)
 - o Åkrar blev fasta (inhägnade)
 - o Socknar bildades (när vi kristnades)
- Gårdarna låg längs en bygata
- Jorden uppdelad i
 - o Inägor = vångar för växelbruk, ängsmarker
 - o Utägor = skog, allmänning
- Alla bönderna (åbor) hade del i jorden

Tidig utveckling

- Befolkningsökning under 1200-talet
 - o Bättre odlingsmetoder
 - o Många av dagens byar bildades då
- Ett tegskifte genomfördes under medeltiden
 - o Definierade vilka som var delägare (åbor) i byn
 - o Åbornas andel i byn
 - Bygatan, åkrar, utmarker, avkastning
 - o Hur mycket skatt man skulle betala

Åkarp by, Burlovs socken, år 1747

Skatter

- Kyrkans tionde
 - o Infördes när Sverige kristnades
 - o Erlades in natura
 - o 1527 drogs 2/3 in till kronan i stället (kronotionde)
- Statliga grundskatter
 - o Jordeboksräntan
 - o Hemmantalsräntan
 - o Avrad (avgift för kronohemman)

Mantal (hemmantal)

- Historisk, kameral taxeringsenhet
 - o Ett mått på gårdens skattekraft
 - o Bestämde skatt och arrenden
- Ursprungligen var måtten 1, 1/2 eller 1/4
- Förskjutning av kvoterna genom
 - o Hemmansklyvningar
 - o Nedskrivningar av mantalet (förmedling)
 - o Exempel 25/768

Jordarter

- Kronojord
 - o Ägs av staten
 - o Grundskatter och en arrendeavgift (avrad)
- Frälsejord
 - o Ägs av adelsman
 - o Skattefri
- Skattejord
 - o Ägs av bonden själv
 - o Grundskatter

Adeln - Sätergårdar

- Stora markägare
 - o Förläningar av kronan
 - o Rusttjänst
 - o Var skattebefriade
- Ägde ofta hela socknar
 - o Svaneholm
 - o Skabersjö
 - o Trolle-Ljungby

Jordeböcker i Sverige

- Riksarkivet
 - o Landskapshandlingar 1530-1630
 - o Sveriges äldsta storskaliga kartor (1630-1655)
 - o Jordeböcker 1630-1750
- AD
 - o Malmöhus läns landskontor (del 2)
 - o Häradsskrivaren i fögderier

Skåne före 1658

- Jordeböcker före 1658
 - o Riksarkivet i Köpenhamn
 - o AD: Skånes Släktforskarförbunds arkiv
- Decimantboken 1651
 - o För Skåne, Blekinge och Bornholm
 - o Alla som betalade tionde
 - o Finns att ladda ner

Mantalslängder

- Riksarkivet
 - o Mantalslängder 1642-1820
 - o Älvsborgs lösen 1571 och 1613
- AD
 - o Malmöhus läns landskontor (del 1)
 - o Häradsskrivaren i fögderi

Jordreformer på 1800-talet

- Byarna sprängdes
 - o Storskifte, Enskifte, Laga skifte
 - o Jorden skiftades mellan markägarna
 - o Varje gårds jord i sammanhängande skiften
 - Ett eller ett par skiften
 - o Många gårdsbyggnader fick flyttas ut
 - o Svaneholms ägor ett tidigt exempel
- Ny form av byar har bildats på 1900-talet

Historiska kartor

- Lantmäteriet
 - o Geometriska mätningar
 - o Skifteskartor och fastighetsförrättningar
 - o Generalstabskartan
 - o Häradsekonomiska kartan
 - o Ekonomiska kartan
- Riksarkivet
 - o Krigsarkivets kartor
 - Sveriges topografisk kartor
 - Utländska kartor
 - o Sveriges äldsta storskaliga kartor (1630-1655)
- DIS
 - o Kartor på DVD/USB

Fastebrev och lagfarter

- Uppbud och fastebrev (före 1875)
 - o Uppbudsprotokoll och agfartsprotokoll
 - Häradsrätters arkiv
- Lagfartsböcker 1875 – 1930-talet
 - o Inskrivningsdomare i härad/domsaga
- Fastighetsböcker 1930-talet – 1980-talet
 - o Inskrivningsmyndighet i härad/domsaga

Fastighetsinformation

- Lantmäteriet
 - o Inskrivningsmyndighet
 - o Skifteshandlingar
 - o Fastighetsförrättningar
- Sveriges Befolkning 1950, 1960, 1980, 1990, 2000
- Gods & Gårdar
- Hembygdsföreningar
- Böcker

Fastighetsbeteckningar

- Numrering av gårdarna i en by
 - o Infördes i jordeböckerna från 1680-talet
 - o Grund även för dagens fastighetsbeteckningar
- Delningar gav nya beteckningar
- Nya fastighetsbeteckningar infördes år 1908
- Kommun infördes i beteckningarna på 1970-talet
 - o Socken/församling slopades

Fastighetsbeteckningar på landet

- Före år 1908
 - o Östad nr 8
 - o 1/6-mantal No 8 Östad Lit. C, Näsum
- Efter år 1908
 - o Östad 8:10, Näsum (L)
- Idag
 - o Bromölla, Östad 8:10

Fastighetsbeteckningar i staden

- Före år 1908
 - o Hus 319
 - o Kvarter 17 Ellenbogen XIII, Malmö Caroli
- Efter år 1908
 - o Ellenbogen 13, Malmö Caroli (M)
 - o Ellenbogen 13, Malmö Sankt Petri (M) – efter 1949
- Idag
 - o Malmö Ellenbogen 13

Övning G1 – Gårdar och byar

CD: Sveriges Befolkning 2000

Sök Fastighet = Brägnahult (*du skall få 6 träffar*)

- Gör** a) Kontrollera fastighetsbeteckningarna.
b) Vilka bor på Brägnahult 1:2, och vad var adressen år 2000? (*Brägnahult 173*)

Webben: Hitta.se

Öppna www.hitta.se

Gör Klicka på ikonen för **Karta**

Sök Brägnahult (du bör flyttas på kartan till Brägnahult, Hörby)

Sök Brägnahult, Hörby (du bör få 3 träffar)

- Gör** a) Klicka på Brägnahult 8372, Hörby.
b) I nedre vänstra hörnet klicka på rutan "Tomter".
c) Vilken fastighetsbeteckning har den gården?
d) Klicka på kartan på andra ställen, och kolla deras fastighetsbeteckningar idag.
e) I nedre vänstra hörnet klicka på rutan "Satellit".
f) Kontrollera var gården ligger i förhållande till Långaröds kyrka (*en aning upp höger*)

AD: Sveriges Befolkning 1950

Sök Registersökning > Registerkälla = Sveriges befolkning 1950 och
Enkel sök = 19061215 Nils Persson.

- Gör** a) Notera fastighetsbeteckning och yrke.
b) Notera familjemedlemmar och när Nils och hans hustru gifte sig.

RA: Landskapshandlingar 1530t-1630

Öppna sok.riksarkivet.se

- Gör** a) Klicka på länken "Specialsök" (mitt på sidan)
b) Klicka på länken "Landskapshandlingar 1530-1630" (tillvänster på sidan)
c) Välj Landskap = "Västmanlands handlingar", Årtal = 1539, tryck **Sök**
d) På första raden 1539:1, klicka på **Bild**
e) Innehållsförteckning (bild 7) – RA: A0050463_00007
f) Notera sidorna för Snärvinge härad (63-85)
g) **Snärvinge härad** börjar (bild 39) – RA: A0050463_00039
h) **Bergs socken** (bild 49) – RA: A0050463_00049
Det behövs en del träning för att läsa dessa texter

RA: Decimantboken 1651

Öppna [Domkapitlets i Lund arkiv](http://Domkapitlets%20i%20Lund%20arkiv)

- Gör** a) I högra kolumnen klicka på "Decimantboken 1651 (pdf)"
b) Spara filen på din dator (ikon uppe till vänster), stäng webbläsaren.
c) Leta upp filen och öppna den.
d) Bläddra fram till Innehållsförteckningen. På vilken sida börjar Färs härad? (*sida 456*)
e) Bläddra fram till sida 43, vad finns det där?
f) Bläddra fram till Långaröds socken, sida 474
g) Vem är åbo 1651 i Bregenholdt? (tyvärr saknas nog en sida härefter)
h) Titta på Ortsnamnregistret (sid 559) och Personnamnsregister (sid 603)

Lantmäteriet – Karta 1695

Öppna [Landsarkivets historiska kartor](#)

Sök Välj Arkiv = Lantmäteristyrelsens arkiv, Län = Malmöhus län, Socken = Långaröds socken, Ort = Bregnahult nr 1, och tryck **Sök**. (du skall få en träff 1697)

- Gör**
- Klicka på "Hämta tiff" (till höger).
 - Försök läsa det som står uppe till vänster (första stycket).
 - Studera kartan, notera formen, hur många gårdar fanns där?

Jordebok 1725 (AD)

Malmöhus läns landskontors arkiv (del 2) – på Lunds landsarkiv

NAD: SE/LLA/10899-2/G III a/

Sök AD > Arkivsökning: Malmöhus läns landskontor (del 2)

- Gör**
- Klicka på volymen "GIIIa:2 – Jordebok 1725" och **öppna** den.
 - Bläddra fram till Färs härad (Bild 100). AID: [v98454a.b100](#)
 - Långaröd hittar du på nästa sida. AID: [v98454a.b110](#)
 - Vilka sidor finns Långaröds socken på? (1095-1101)
 - Långaröds socken på sida 1095. AID: [v98454a.b11080.s1095](#)
 - Bregnahult finns på sida 1100: AID: [v98454a.b11130.s1100](#)
 - Nertill på högra sidan, vad står där. Vem/vilka är åbo?
 - Försök att läsa skatterna. Vad står i högra spalten?

Mantalslängd 1766 (RA)

Kammararkivet – på Riksarkivet i Stockholm

Öppna sok.riksarkivet.se

- Gör**
- Klicka på länken "Digitala forskarsalen" (mitt på sidan)
 - Klicka på länken "Mantalslängder 1642-1820" (mitt på sidan)
 - Välj Län = Skåne län, skriv Församling = Långaröd och Årtal 1750-1800, tryck **Sök**
 - På raden Färs 1766, tryck på **Bild**
 - Långaröds socken (sid 1921) – RA: [A0005521_00970](#)
 - Bläddra fram till Bregnahult (bild 1931) – RA: [A0005521_00975](#)
 - Vad heter de båda åborna, och vad heter ryttaren?
 - Öppna fliken INNEHÅLL till vänster. Vad finns där?

Lantmäteriet – Karta 1838 (Laga skifte)

Öppna [Landsarkivets historiska kartor](#)

Sök Välj Arkiv = Lantmäterimyndighetens arkiv, Län = Malmöhus län, Socken = Långaröd, Trakt = Bregnahult (du skall få två träff)

- Gör**
- På raden med "Laga skifte 1838" klicka på "Hämta tiff" till höger
 - Studera kartan, notera formen, hur många gårdar finns där?
 - Byn delades upp i två delar, och fastighetsbeteckningar skrevs till i efterhand. Vilka fastighetsbeteckningar fick de två gårdarna (en flyttades ut till vänstra delen)?
 - Bläddra fram till sidan 19. Vad hette åbon i Brägnahult 1:2?
 - Bläddra fram till sidan 21. Vad hette åbon på Brägnahult 1:3 (som fick flytta sin gård)?

Lagfartsböcker 1875 – 1930-talet (Arkiv Digital)

NAD: SE/LLA/13260

Sök AD > Arkivsökning: Färs häradsrätt

- Gör**
- Klicka på volymen CIIIA:1 Lagfartsbok (Band 1. A-F) och öppna.
 - Bläddra fram till Bregnahult nr 1 (Bild 1190, blad 107). AID: [v834280.b1190.s107](#)
 - Läs det som står överst i rubriken
 - Läs vad som står på raden rum 6. Vem söker lagfart och av vilken orsak? Vem "säljer"? Hur stort mantal? När utfärdades lagfart? Ny ägare i rum 18.
 - På nästa sida är det en annan fastighet.
 - Kolla nere till höger var denna fastighet fortsätter (*Band VI blad 168*).
 - Gå till baks till fliken med Färs häradsrätt.
 - Klicka på volymen CIIIA:6 Lagfartsbok och öppna.
 - Bläddra fram till blad 168. AID: [v834285.b1720.s168](#)
 - Läs vad som står på raden rum 18. Vem söker lagfart och av vilken orsak? Vem säljer? Hur stort mantal? När utfärdades lagfart?
 - Avstyckning av 1/60 mantal hade skett tidigare.

Lagfartsböcker 1875 – 1930-talet (RA)

Öppna sok.riksarkivet.se

- Gör**
- Klicka på länken "Specialsök" (mitt på sidan).
 - Klicka på länken "Lagfartsböcker 1875-1933" (till vänster på sidan).
 - Välj Arkiv = "Inskrivningsdomaren i Torna och Bara domsaga" och klicka på **Sök**.
 - Leta upp volym CI:17 Band IIa L-Ö och klicka på den gröna knappen **Bild**.
 - Bläddra fram ett blad 213 och 214 – RA: [H0002418_00221](#)
 - Lagfarter rörande Göran Anderssons fastighet på Åkarp nr 6 hittar du i rum 9 och 10 (uppslag 213) och rum 11, 16, 17 och 18 (uppslag 214).

Jordeböcker Skåne före 1658 (Arkiv Digital)

Sök AD > Arkivsökning: Skånes Släktforskarförbunds arkiv

Gör a) Kolla igenom vilka volymer som finns skannade